

azt, hogy az átszervezéssel csökkenteni fogja a színházra fordítandó pénz mennyiségét, ami már azért sem lehetséges, mert a rekonstrukció befejeztével, az újjáalakított épület birtokbavételével óhatatlanul megnőnek a költségek. Elgondolása különböző variációkban és értelmezésekben él tovább, ki-ki másképp fogalmaz, de én ebben a vitában azt hallottam legtöbbször - bár elég jól tudok magyarul -, hogy félreértettem, amit mondanak. Holott a lényeg egyértelműen az, hogy a nehéz helyzetben levő Kiszínház egybeolvadhasson a Nemzetivel, és ebbe bele akarják keverni a Harmadik Színházat is. Erre mondtam én, hogy ez bolsevik gondolatmenet.

- Kinek a szándéka volt ez egyébként?
- Én azt gondolom, hogy az egészét Bécsy Tamás találta ki. Ezt persze nem tudom bizonyítani, de vállalom a feltételezést. Tehát az a trükk, hogy felhasználják Vincze János Harmadik Színházának avantgárd művészi elismertségét, Bagossy szervezőképességét és Bécsy Tamás, szerintem nem nagyon létező, színházudói tekintélyét arra, hogy a látszólag nem túl erős pozícióban levő Lengyel György kezéből kivegyék a színházat, és aztán a pécsi színházi élet központi átrendezése címén minden szervezetet egyetlen komplexummá formáljanak, mintha ezek jól megférnének egymás mellett. Ugyanakkor az ideológia nem az, hogy központosítanak, hanem ellenkezőleg: ők decentralizálnak. Na, ez a dologban az igazi bolsevik mentalitás. Azzal érvelnek, hogy minden problémát megold, ha független, önálló tagozatok élnek majd együtt, egymás mellé rendelt vezetőkkel, akik majd mindenben békésen megegyeznek. Törőcsik Mari így válaszolt erre, remekül: a színházat egyetlen diktátornak kell vezetnie. És valóban nem megy másképp. Az „egyenlőség”, a „demokrácia” pártjára állva, a monolitikus szervezetek lebontása ürügyén alapvetően színházellenes gondolatok bukkanhatnak fel, és tartják is magukat.

- *Maradjon akkor így, ahogyan van?*
- Először is Lengyel Györgyöt érvényes szerződés köti a színházhoz. Számon lehet kérni tőle a jövő évi programot; ezzel ő bizonyára szolgálni is tudna. Am eddig Bagossyék változtatási tervével foglalkoztak, még mielőtt a színház hivatalos és megbízott vezetése bár-mit letett volna az asztalra. Ha lejár Lengyel szerződése, és nem tetszik a városnak, amit csinált, föl lehet mondani neki és mást megbízni helyette - ez így tisztességes. De anélkül, hogy bizonyíthatná, jó-e, amire évek óta készül, nem az.

Természetesen megkerestük Csordás Gábert, a helyi önkormányzat kulturális bizottságának elnökét. Mivel közvetlen beszélé-
lesre - munkatársunk minden igyekezte ellenére - nem került sor.
kérsünkre Csordás Gábor írásban küldte el véleményét. A szerk.

CSORDÁS GÁBOR SOK HÚHÓ - MENNYIÉRT?

Lezárult egy színházi vita, amelyben mindenről szó volt, csak színházról nem. és amely minden volt, csak vita nem. Megjelent tucatnyi újságközlemény, megszólaltak a szakma jelesei, az érdekvédelmi szervezetek képviselői. kifejtették véleményüket a színház vezetői. Az eredmény? Sietek mindenkit megnyugtanni: nem fog bekövetkezni az. ami ellen a színház igazgatója oly fáradhatatlanul érvelt, amit a szakma jelesei felháborodottan visszautasítottak. A pécsi önkormányzat nem fog erőszakos változtatásokat foganatosítani a Pécsi Nemzeti Színházban.

Igaz, hogy ez esze ágában sem volt, ám ez senkit sem zavar. A lényeg, hogy megint nem fog történni semmi, hogy minden marad a régiben. Ez eddig is fényesen bevált - nézzünk csak körül. Igaz, egy-két intézmény - színházakat is beleértve - a csőd szélén áll, ám ez nyilvánvalóan a kicsinyes és szakszerűtlen okvetetlenkedők műve.

Sokat emlegették ebben a vitában a szakértelmet, a kompetenciát. Ez annyit tesz, hogy az számít, ki mondja, s nem az, hogy mit. Rendben van. Tisztázzuk tehát, hogy ki beszél itt. Négy éve egy művészeti intézmény vezetője - a Jelenkor irodalmi és művészeti folyóirat főszerkesztője - vagyok. Egy évvel ezelőtt megalapítottam a Jelenkor Kiadót. Mindkettő működik. Az önkormányzati választásokon - lehet, hogy ezt még bánni fogom -- képviselőjelöltséget vállaltam az SZDSZ és a Fidesz támogatásával. Ötvennégy százalékkal megnyertem a választást. Majd megválasztottak a pécsi önkormányzat kulturális bizottsága elnökének. Örömmel vállaltam e módfelett terhes megbízatást, hogy megkíséreljem átsegíteni szülővárosom kulturális intézményeit a letagadhatatlanul közelítő válságon. Alkalmasnak hittem magamat erre, hiszen kicsiben - a gondjaimra bízott intézmény esetében - ezt sikerült megtennem.

Évek óta beszélek és írok arról, hogy olyan válság közeleg, amelyet csak az fog túlélni, aki idejében változtat. Erről beszéltem az írószövetség közgyűlésén, számtalan választmányi ülésen. Aztán láttam intézményeket tönkremenni, csődbe jutni, miközben vezetőik azt hangoztatták, hogy minden változtatás az intézmény stabilitását veszélyezteti. Láttam a

szakma érdekszövetségeit felvonulni olyan változtatások végrehajtása ellen, amelyek megmenthették volna ezeket az intézményeket. És láttam, hogy aztán, amikor ezek az intézmények tönkrementek és megszűntek, a szakmai érdekszövetségek nem voltak sehol.

A Pécsi Nemzeti Színházban a végéhez közeledik a rekonstrukció, a nagyszínház épületének átadása küszöbön áll. A színháznak, saját számításai szerint, ötvenmillió forinttal nagyobb költségvetésre lesz szüksége. Tudom, hogy 1991-re ötvenszázalékos inflációt jósolnak a közgazdászok. Megkérdeztem az igazgató urat, mi a terve arra az esetre, ha nem lesz elég pénze az önkormányzatnak. Nem kaptam értékelhető választ. Meghallgattam három olyan szakember véleményét, akik közelről és régóta ismerik a Pécsi Nemzeti Színházat: Bagossy Lászlót, a Pécsi Kiszínház igazgatóját, Vincze Jánosét, a Harmadik Színház vezetőjét és Bécsy Tamás egyetemi professzorét. A három javaslatnak voltak eltérő elemei, mindháromban közös volt azonban az, hogy a tagozatok önállósítása irányában keresendő a megoldás. Szét kell választani a színház költségvetését a fenntartást biztosító üzemköltségre, amelyet egy üzemigazgatóság kezelne, és tagozati költségvetésekre, amelyekért a tagozatok - szükségképpen művészi szempontból is teljes autonómiát kapó - vezetői személyesen felelnek. Így elkerülhető, hogy a színház vezetése valamely tagozat leépítése árán próbálja átmenteni magát a válságon: ugyanakkor világossá válik, hogy ki mennyi pénzt kapott, és hogyan gazdálkodott vele. Világossá válik a felelősség. Ezt a gondolatot ésszerűnek tartottam, eddigi tapasztalataimmal is egyezett. Megpróbáltam tehát megvitatni, egyeztetni a színház vezetőivel.

Már akkor sejthettem volna, hogy mindez nem ilyen egyszerű, amikor a színészeket megszavaztatták, egyetértének-e Bagossy László javaslatával - amelyet nem ismertek. Azt hittem, egy javaslat megvitatása abból áll, hogy közösen megkeressük minden további nélkül felhasználható elemeit, a vitathatókat pedig, ha lehet, közelítjük a realitásokhoz, s ha nem lehet, eltekintünk tőlük. Nagy meglepetésemre a színház igazgatója egyetlen megfontolásra érdemes elemet sem talált, ellenben -

§?

KÁLLAI KATALIN

MEGBOCSÁTANI ÉS...

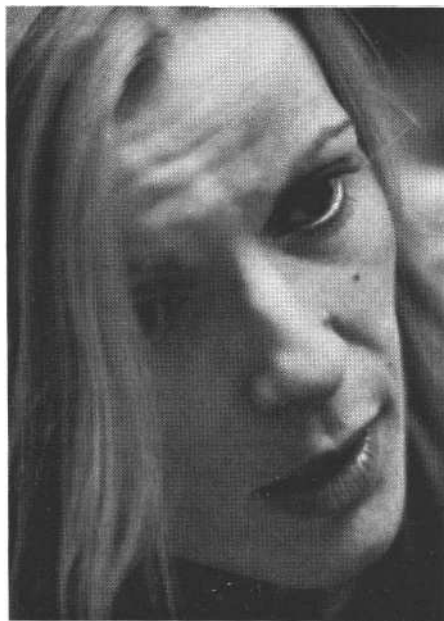
BESZÉLGETÉS GALGÓCZY JUDITTEL

a sajtóban és a kulturális bizottság előtt - vehemensen vitatta egyrészt a javaslatok legszükségesebb elemeit, másrészt olyan elképzeléseket, amelyeket az égedta világon senki sem javasolt, harmadszor pedig a javaslattevők, köztük is elsősorban Bagossy László erkölcsseit és jogcimeit.

Azután bekövetkezett a Pécssett megrendezett vitanap, amelyen olyan általam nagyra becsült művészek tértek el a tárgytól, mint Székely Gábor és Babarczy László. Az előbbi azt vágta a fejemhez, hogy a „valóságábrázolás” ideológikus követelményét kérem számon a színháztól, az utóbbi egyenesen „bolsevik átszervezésről”, „mélyen embertelen koncepció”-ról beszélt.

Ezek után az önkormányzat kulturális bizottsága nem hozott határozatot - mert nem volt miről. Lengyel György igazgató-főrendező urat pedig senki sem fogja akadályozni abban, hogy saját - és az önkormányzat előtt ismeretlen - koncepciója alapján kísérelje meg át-vezetni a színházat a válságon. A saját felelősségére természetesen.

A cikk és a négy beszélgetés január második felében készült. Bar a színház sorsa elrendeződött, a kedélyek azóta sem csillapultak, és az ügygel kapcsolatban újabb cikkek jelentek meg a helyi sajtóban. Interjúalanyaink közül ketten is a tudomásunkra hozták, hogy a fejlemények miatt mar nem tekintik utolsó szónak a beszélgetésben elhangzottakat. A témát ez idő szerint nem kívánjuk folytatni. Bizunk abban, hogy senkinek sem áll érdekében a hangulat felkavarása, és a helyi önkormányzatnak sikerül megteremtienie a színház optimális működéséhez szükséges körülményeket. A szerk.

Galgóczy Judit, a miskolci színház főrendezője (Koncz Zsuzsa felvétele)

szágon színházat tudjak csinálni, mások szerint öt évvel idősebbnek kellene lennem. Szerintem öt évvel fiatalabbnak.

– Harciasabb lenne?

– Harciasabb? Mindig is harcias természetű voltam. Ez nem függ össze se a korommal, se a nememmel.

– *Én inkább úgy fogalmaznék, hogy meglehetősen férfias lett ebben a férfias szakmában. Több mint két éve, hogy megkapta a Miskolci Nemzeti Színház főrendezői állását...*

– Bocsánat: elvállaltam.

– *Jó. Elvállalta, hogy főrendező legyen a miskolci színházban, és ez idő alatt szüksége is lehetett némi férfias határozottságra. Hadd emlékeztessék. A múlt évadban „dilettáns puccskísérlet” történt a színház művészeti tanácsa részéről a főrendező ellen. Kudarcba fulladt. Novemberben újabb támadás indult: a leköszönő megyei tanács pályázatot irt ki a főrendezői állásra. Galgóczy Judit ezt sértődött levélben kérte ki magának.*

– Először is semmi sértettség nem volt bennem, másodsorú a levelet, bár én írtam alá, a társulat több tagjával együtt fogalmaztam. Amit valóban sérelmeztünk, az az volt, hogy csak a főrendezői állásra írták ki a pályázatot. Tény, hogy az igazgató szerződése egy évvel tovább érvényes, de bárkit is neveznek ki főrendezőnek - akár mást, akár engem -, az igazgató személye azonnal megkérdőjeleződik. Az illető művészeti vezető ugyanis legelőször azt latolgatja majd, hogy akkor most miként csináljon színházat, milyen struktúrában. Ennek természetesen számtalan módja van. Szerintem a legcélravezetőbb az, ha a művészeti vezetés választja meg azokat az embereket, akik a jelenlegi helyzetben a legjobban tudják segíteni a munkáját.

– Menedzser-igazgatóra gondol?

– Igen, illetve menedzsertípusú gazdasági vezetőre. Ahogy minden egyre nehezebb lesz, a művészeti teamnek semmi mással nem volna szabad foglalkoznia, csak azzal, ami a színpadon van. Ahhoz kellene segítőtársak, hogy a megvadult gazdasági helyzetben legyen, aki az egyéb ügyeket intézi. Olyan szövetség ez, amelyben nem lehet ellenérdekeltség, mert abban a pillanatban szétrobban.

– *Tagadhatatlan, hogy ma, amikor recsegrópog, darabjaira hull az egész színházművészet, egy vezetőnek az alapkérdésekkel kell foglalkoznia. Ilyen alapkérdés a színház fölépítése, de még inkább a támogatás ügye...*

– Furcsa kettősség ez. Ha egy szakma állandóan a központi megoldásoktól várja az üdvözülést, az nem vezet eredményre. Viszont jó lenne megőrizni bizonyos vívmányokat; például azt, hogy igenis, tessék támogatni a színházat. De az sem mindegy, mennyivel. Mert ha egy város elegendőnek tartja a nézőszám szerinti központi támogatást, akkor a színháznak kommerszet kell játszania, és szerintem ez a „nagy halál”. De előfordulhat az is, hogy a város történetesen a miskolci önkormányzat annyi pénzt ad, hogy ott megszülethessék az ország legjobb színháza.

– *Ennyire a pénzen múlik minden?*

– Erre csak azt tudom mondani, hogy én rettentő naivan fogtam hozzá ehhez az egészhez. Jó két éve pontosan itt ültünk, tele volt a lakás. Tudja, kikkel? Jórészt azokkal, akik ma a Független Színpadot csinálják, illetve az ország különböző színházaiban érzik rosszul magukat. Ez az alatt a két hónap alatt történt, amikor a „nyakamba zuhant” a miskolci színház gondja. A végsőig idealisták voltunk. Hitünk benne, hogy mi aztán nem fogjuk elszalasztani azt a nagy lehetőséget, amelyet több nemzedék volt kénytelen kihagyni előttünk. Én úgy gondoltam, pedig akkor már nem voltam egészen fiatal, hogy a dolog anyagi részét figyelmen kívül lehet hagyni. Most már tudom, hogy nagyot tévedtem.

– *Tehát egzisztenciális okai voltak annak, hogy a miskolci indulás nem úgy sikerült, ahogy szerette volna?*

– Részben egzisztenciális okai voltak. Másrészt kénytelen voltam tudomásul venni, hogy azok az emberek, akikkel mi itt terveztünk, végül nem jöttek Miskolcra. Legtöbben Rusztót követték a szegedi színházba. Azt mondták: „Judit, értsd meg, ő a mester, ő tanított bennünket”. Meg kellett értenem. És azt is meg kellett értenem, hogy sokan - színészek, rendező kollégák - egyenesen jeges félelmet éreztek a Miskolc szó hallatán; el se tudták képzelni, hogy Császár Imre után lehet még ott színházat csinálni. Nem mertek belevágni. Én